

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 2.

V Ljubljani, 15. januarija 1881.

Tečaj XXI.

Vem in morem!

To oboje naj združuje poučevanje. V ljudski šoli se morajo otroci mnogo naučiti. Ako šola dela na to, da se otroci nauče mnogo za življenje porabnega in praktičnega, je smoter njen materielen, praktičen, ako se pa prizadeva le za to, da pri nauku probuja duševno moč, da vzbuja pozornost, vterjuje spomin in otroka vadi misliti, takrat je smoter formelen, realen. Pravo poučevanje ne gleda le na potrebe v navadnem življenji, a prizadeva si tudi za izobraževanje duševnih moči, — vem a tudi morem, to naj je smoter ljudski šoli. — Iz tega se izpeljujejo naslednja pravila.

a) Pri poučevanju naj se predmet, kar moč, vsestransko preudari in naj se izobražujejo pri tem različne duševne zmožnosti. — Kdor hoče kaj veljati, kaj izverstnega doseči, mora se sicer pred vsem za taisto prizadevati, a vendar ne sme tukaj jednostransko postopati; marveč vse duševne moči naj se v pravem somerji in različno vadijo. — Ako tedaj obravnavamo kak predmet, ni zadosti, da se samo nazor zbuja, spomin vadi, razum bistri, marveč se mora tudi serce blažiti in volja za dobra dejanja vterjevati; pravo poučevanje gleda na vsega človeka, kakoršen je in biva, ozira se tudi na telesni razvoj; pri učencih ne gleda ne le na to, da kaj vedo, da kaj znajo, pokaže jim tudi, kako jim bode to praktično koristilo. — Ako šola tega ne stori, je slabo ž njo.

b) Poučevanje naj vodi do samodelavnosti in naj zbuja duševno živost. — Človek se giblje, dela in prenareja. Da je poučevanje naravi primerno, ne sme takšno biti, da bi učenik le predaval, a učenci samo poslušali, a primerna vprašanja naj zbude duha in njih odgovor naj priča, da so se kaj naučili. Misliti in govoriti, delati in posnemati, poučevati

in naučevati, to so točke, okoli katerih se giblje vsak pouk. Duha krepča le to, kar si je sam privadil. Kar si ne pridela, tega nima. Vaja povzdiguje vednost in moč in ji vsposobi za življenje, vterjuje in krepča duševne zmožnosti in dari. — Samodelavnost je podlaga samostalnosti in značajnosti, in pripelje do omike in imovitosti. Ni ga predmeta v ljudski šoli, pri katerem bi se učenci ne vzbujali v samodelavnost. Dober nauk je tisti, ki vzbuja, varuje in podpira duševno gibčnost, a preganja duševno zaspanost in pasivno vdeleževanje.

c) Dober nauk ne opušča ponavljanja. Vaja sicer pokaže, koliko se je napredovalo pri pouku. A to še ni zadost. Otroci so zelo pozabljivi, v vsakdanjem življenji se zgubi, česar jim je šola s težavo v glavo ubila. Naravi je tedaj primerno, da se učitelj dostikrat povrača na to, česar je prej učil, da tedaj pridno ponavlja. Jacotot pravi: Pri poučevanju je ponavljanje poglobitna stvar, in tudi vse. Vemo le to, kar smo dostikrat ponavljali; misliti moremo le o tem, kar imamo v spominu. Bolj ko se tvarina s časom gromadi, toliko potrebnejše je. Iz ponavljanje, pravi Jean Paul, vzhaja vsaktera omika in učenost. Nja bistvo je tako, da je marsikaj ponavljanje, kar se pa tako ne imenuje. Ponavljanje je n. p. ako otroci pismeno odgovarjajo na vprašanja, ki so po nekaterih šolskih knjigah postavljena na koncu kacega poglavja. Ako otroci gledajo dobre slike, katere jim poočitujejo priučeno učno gradivo, je to v resnici ponavljanje. Ako se sorodne tvarine med sabo zvežejo ali kakor pravimo koncentrujejo, je to posebno dobro ponavljanje. Tvarine se tako vzajemno pojasnujejo in dopolnujejo; marsikaj, kar učenci pervikrat niso do dobrega razumeli, postane jim jasno in se popolnoma v spomin vtisne. Ako je za ponavljanje odločen poseben čas in red, pospešuje tudi redovnost in pravilnost. Ako se učitelj strogo derži ponavljanja in ne odjenja prej, da se učenci do dobrega priuče predmeta, je tudi pripomoček, s katerim se vadijo vztrajnosti, in tako se spolnuje izrek Jean Paula, da iz ponavljanja vzhaja vsaka omika. Najboljše ponavljanje pa je vporaba. Učenci združujejo staro (poprej priučeno) z novim. Hrepene po tem, kar se imajo dalej priučiti, in veselega serca se loté svojega posla. A vendar ni dobro, ako učitelj s ponavljanjem čaka do konca leta.

d) Poučevanje naj se ozira na posebnosti (individualnost) učencev. Vsi imamo jedno in isto človeško naravo, isto tako tudi jednaki namen (kar se tiče najvišega namena, za kar smo vstvarjeni). Tudi metoda za poučevanje je jednaka, ki gleda na to, da si pridobi otrok takih vednost in ročnost, ki so potrebne vsakemu človeku, brez razločka stanu in poklica. Pa pri vsakem človeku je taista človeška narava drugačno izražena, in to je individualnost, ki je vsota posebnosti pri posameznem, kakor je to podelila narava, po nji se človek razločuje od človeka; filozof Schleiermacher pravi, da je individualnost smes človeške narave pri posameznem človeku.

Na to se mora ozirati vsak, ako noče presilovati človeške narave. Zato uže pravi Rhabanus Maurus: „Vsak po svojej!“ Individualnost se ozira *a*) na spol, *b*) na posebne zmožnosti ali prirodne darove, *c*) na otroke ali so iz mest ali iz kmetov, *d*) na dosedanje življenje, *e*) na različen temperament ali nagnenje. Pri poučevanju je gledati na spol. Pri deklicah prevlada čutje, ki se tudi prej zbuja, kakor pri dečkih, a pri teh prevlada razum; dečki se morajo vaditi samodelavnosti, po širokem svetu se bodo kretali svoje dni; a žena je bolj namenjena za domačo sobo, za domače kroge, posebno je tukaj gledati za versko-nravno izobraženje, ker bogoljubnost daje ženski pravo ceno in vrednost.

Učitelj naj se sploh vsikdar samega sebe vprašuje, kako bom to ali uno stvar obravnaval, da bom pravo zadel, t. j. da se bom oziral na pravila, po katerih se razvija človeška narava in na stališče, na katerem so učenci. To naj je učitelju pravilo, kedar si odbira metodo, po katerih poučuje svoje učence.

„Poučuj naravi primerno!“ to naj bode učitelju kažipot pri njega vzvišenem smotru, in vse njegovo delovanje pri odgoji in pouku bo v soglasji s človeško naravo in z božjo postavo, ki je človeku v serce zapisana.

Jožef Žemlja.

Razun te je vže tedaj v Metelčici zložil tudi pesmice: Človeško življenje (Dobnik življenja na sveti — Hitro kot senca leti; — Nočes besedam verjeti, — Prašaj, kaj ekušnja učí itd.); Ljubljanske gospe in njih hčere (Ljubljanske gospé — Gosti le imajo, — Nič drujga ne znajo, — So lahko lepe . .); Pijanec ino njega žena (Kdor se zlo po svetu trudi, — Dosti burkov naletí . .); Godec (Povsod me poznajo, — De pévec (tiček) sim zvit; — Veselje imajo — Med se me dobit' . . gl. v „Novicah“ 1848 l. 9.); Ni ga več (Groza, strah, trepet obide — Ude vse, serce, kosti; — Kedar mi novica pride: — Ah, umerl je, več ga ni! . .); Poletni večer (Glej! škerlat gore prevleče, — Kader jame se mračit'; — Posmehvaje Hesper meče — Iz potoka zlati svit . . prim. natisnjeno v „Novicah“ 1851 l. 25).

Javno se prikaže pesnik Žemlja med Čbeličarji, in to l. 1832 v „Kr. Čbelice III. Bukv.“, kjer se z dvema zvezdicama — ** — znamenjani nahajate dve pesmici njegovi: Gore nec (Tamor, planine redé mi živino, — Lepiga žita napolnim sí stog, — Žgance polite pa krape z družino — Jém, ne beračím, zahvaljen bod' Bog! . .); Dolenec (O zarji se zelja nakosim, — Podméta pa kaše najém, — Nevtrudeno dnéva znoj nosim, — Za uro zgubljeno ne vém . . str. 33 — 36). In l. 1833 v „IV. Bukv.“: 28. jutro velciga travna 1828 (Letu u Gorenkim kraji — Slab moj duh spet oživi; — Menim, de prebivam v raji, — Deleč preč so vse skerbi . . str. 35. 36.). Pripravil in izročil je bil vže tudi za „V. Bukv.“ dve pesmici, ki ste pa prišle na

dan v njih še le l. 1848, in sicer: Luna (Ak sonca luč za goro skrita — Od svojga vnéma nebes svita itd. str. 8. 9. gl. Cvetnik sloven. slovesn. Janežič. str. 21. 22); pa izverstna kancona: Samota (Ne mislite, de le med šumam sveta, — V Londonu, Beču in še mestih tacih, — Priljudne v'jolice samó klijejo itd. str. 10 — 12. gl. Cvetn. Janežič. str. 66 — 88). V téh pesmih veje vže duh Vodnikov in Prešernov.

Ko zamre „Kr. Čbelica“, jame se J. Žémľa (Shémľa) po vzgledu Zupanovem in Prešernovem glasiti v „Illyr. Bl.“, kjer se l. 1837 Nr. 41 nahaja njegov slovénski prevod laškega soneta „Innocenza“, zložil Bindocci: „E pur bella innocenza! intatto ha un cuore — Quando è schiuso il cammin di nostra vita“ etc. — takov-le:

Nekrivnost.

Kak lépa je nekrivnost! vmito njéno
Sercé ko pot odprè se nam v življenje;
Predrago svojo z leti vékša céno,
Ljubezni tli neznane 'z njé zarčenje.

Trepeče kdáj — al 'zgine kmal strupeno,
Zavétje v sebi najde in rešenje;
Zvestóba in poštenost terdno sténo
Ji stavi zoper zlóbe vse grozenje.

Z veselím veselí se — uka, raja,
Sromaka gleda vsmiljeno v omótah,
Delí nesrečo z njim, mu kruh podaja.

Pa kjé nekrivnost! hočem te iskati?
Ah, po svetiših, hišah, po vsih potah.
Med nami véčno prosim te ostati.

L. 1838 opisuje „Joseph Schemla, Pfarrvicär zu Ambruss, im Neustädter Kreise“ dokaj zanimivo „Die Kirchenglocken in Krain“ po nemški Nr. 5. 6. z raznimi jezikoslovnimi opazkami iz španjskega, francoskega, angleškega itd. — Kranj, Krajnsko razlaguje iz kraj Rand, Gränze; Dürrenkrain t. j. Krajna. Vendar piše: „Kein Bewohner dieser Gegend will Krajničan seyn; der Hinacher weiset auf den Ambrusser, dieser hingegen auf den Hinacher“ itd.

L. 1840 péva v „Illyr. Bl.“ Nr. 50 Prostoslav Milko z ozirom na sorodne Slovane in posebej na bližnje po Gaju vzbujevane Ilire v dveh slovénskih sonetih naše slovstvo od l. 1833 — 1840 prvi v česko-ilirskem pravopisu (cf. Jezičn. X. str. 53 — 55), in tedaj zapoje navdušeni ilirski pesnik P. Štoos (r. 1806, u. 1862) vsem južnim rodovom slovan-skim svoj iskreni „Pozív u kolo ilirsko“, posebej: „I vi Kranjci tak nazvani — Od ilirske njegda Kraj'ne, — Ki ste starom Rimu znani — Rad desnice vaše sjajne!“ — Na to se l. 1841 v „Illyr. Bl.“ Nr. 3 (z nekterimi razlagami na pr. odziv Wiederhall, Echo; zlošina, sloščina t. j. sloga Eintracht, Vereinigung; znamenit ausgezeichnet) oglesi tudi v Gajevici naš verli J. Žemlja:

Odziv iz Krajne.

Slogom rastu male stvari,
Jal i nazlob vse pokvari.

Concordia res parvae crescunt,
Discordia magna dilabuntur.
Narodna ilirska poslovice.

Sonet.

Palc butaro debelo ôče pravi
Med sabo v kregu sinam prelomiti;
Ker moč vsa njih zastonj je, to storiti,
Zažuga zvezo zloš'ne jim k njih slavi.

K edinosti budé enake správi
Možjé nas tudi serdno znameniti,
In mor'mo jim hvaležno oznaniti,
De dati želimo slovó zmešnjavi.

Pa kaj? — le voljo — brez moči — imamo,
Mogočnost le spodtikleje vse zmaga,
Šlap zmožnost céla je vošilo samo.

T'dej perdobiti skušajte veljáke,
De zlošino razšir'jo od Muz prága
Do Slave matere pokrajne vsake! —
Krájničan.

Perva odgoja otrokova.

(Spisal Jos. Ciperle.)

2.

Rojstvo otrokovo je jako važen dogodek v družini. Znanci in sodniki prihajejo iz vseh kotov, ogledovat ga. In očetova skerb je spet, da se prišleci dostojno pogosté, in da se tako praznuje novorojenčev prihod v solzno dolino. Vse vošči srečo očetu in materi. Vse je veselo, in najbolj oče, kajti on je središče vseh zdravlji in napitnic.

Možjé pijó, in ženske obkolé materino postelj. Novorojenec se občuduje na vso moč.

„Glejte ga, kako lep je! Vsa očetova podoba, kakor bi ga izrezal iz očeta!“ — taki in enaki vskliki se čujó iz ust iznenadenih Evinih hčera.

Gorjé onemu, ki bi dvomil, da ni otrok očetu podoben! Kako bi ga zavernile te strokovnjakinje! — „Kaj veste vi možje o tem“, — bi dejale, — „ves čas se ne brigate za otroka in mé — oj mé, vboge ženske, se moramo same truditi in vbijati ž njim“.

In ali bi ne bilo razžaljivo za očeta, ako bi se mu reklo kar v obraz, da novorojenec ni njegova podoba?

Vendar pisalec teh verst si ne more kaj, da bi ne odgovoril na te ábotne terditve ženskih, in če mu tudi oné rekó stokrat, da nič ne vé o tem. Poslušajte tedaj! To je gotovo in resnično, da ima novorojeno dete podobo človeško, a družega nima nič. Deni dva novorojenca v eno posteljico in pokaži ju kakemu tujemu človeku. Pokaži mu tudi njune stariše, in ne bo ti znal določiti, čegavo je to ali ono dete. Se vé, starim znankam in prijateljicam starišev je lahko razodeti to važno novost, da je otrok vsa očetova podoba.

Družinske podobnosti tedaj še ne najdemo na novorojencu. A še več. Pri rojstvu celó ne moremo določiti, bo li ostal otrok sploh bel, kajti otroci zamorcev so tudi takoj po rojstvu belkasti. Čez nekaj dni še le dobi koža svojo pravo barvo, vendar je celó pri belih otrocih v prvem letu bolj rudeča, nego pozneje. Za tem se začne razvijati tudi družinska podobnost. A poterpeti se mora celó par let, preden zamoremo reči: ta otrok je podoben temu in temu.

Čez par let tedaj zamoremo še le čestitati očetu k njegovi „podobi“. Vendar do takrat je dolgo, in vmes se rodí lahko že druga „podoba“, in prva se pozabi malo.

In bodočnost otrokova? Komú ni pri serci? In kako bi se ne debatiralo ravno o tem predmetu največ pri rojstvu otrokovem? Oče ima se vé zmiraj svoje muhe, a mati ima svoje misli, in prijateljice so ž njo vedno enih misli. „Oj, iz tega otroka bode enkrat še kaj velicega, to se vidi na njem že zdaj!“ — tako se prorokuje, in stariši so kar gineni.

Da bi se le trudil otrok, postati kaj velicega. Ako ima dobre protektorje, bo postal tudi brez truda. Gorje mu, če jih nima: moral se bode truditi, a postal ne bo nič.

Na misel mi pride ravno, kar sem bral nekoč o nemškem kritikarju Westu: „Moja mati“, — tako piše West o samem sebi — „je zmiraj rekla, da sem kar vstvarjen igrati visoko nalogo na sveti. Ko nekoliko odrastem, smo igrali otroci neko igro na domačem gledališči. Jaz sem imel tudi svojo nalogo; a reči moram, da ji nisem bil na noben način kos. To je bila moja prva naloga, in že to sem igral slabó. Nadaljevanje si lahko misliš, dragi bralec.

Nespametno je tedaj odmeniti otroka prehitro za kakov stan. Nasledki temu so jako žalostni. Otrok pride v ljudsko šolo. Sto- in stokrat je že čul doma: ti bodeš rokodelec. Otroku miglja tedaj v eno mér rokodelski stan pred očmi. Šola se mu zdi le ovira, kajti ko bi je ne moral obiskovati prej, bi bil lahko davno že pomagač, ali celó mojster. Šola je tedaj njegova nadloga, in rokodelstvo, ktereга se bode šel učiti, cilj in konec vsega njegovega mišljenja.

In nekteri stariši so tudi taki, da govoré tako-le: „Ako sem se naučil jaz brez šole svojega rokodelstva, ako sem postal jaz brez šole hišni gospodar in mojster; čemu je treba mojemu sinu šole!“

Nimam veselja, niti namena razpravljati na tem mestu potrebnosti in koristi šole. Začnimo govoriti o čem drugem.

Drugi otrok je namenjen za študije. Ali ima tudi glavo za to, ali ne, na to se ne gleda preveč. Deček gre študirat. Preteče prvi semester, nadopolni študent je padel; enako se mu prigodi še par semestrov. Kaj storiti s skaženim študentom? Hajdi domú, tam se naj trudi v potu svojega obraza na njivi; ali hajdi ž njim k rokodelstvu. Stariši so neskončno žalostni, otrok tudi ni vesel, njegovi sorodniki so nezmerno blamirani, in one rojstvene prerokovalke zmigajo z rameni, ter reko: „Mu že ni bilo dano!“ — To je vse.

In koliko enacih izgledov je še. Zato, razumni oče, ne glej niti na desno, niti na levo. Stavi otroku najvišji cilj pred oči, ki ga more doseči. Naj se mu približa, kolikor je mogoče, naj ga skuša doseči z vsemi močmi. Ta cilj bodi, naj bode popolen človek. Podučí ga pred vsem o dolžnostih in krepostih človeških; glej, da jih ne pozná samó, naj jih tudi izpolnjuje. In potem ga pusti študirat, a to le, ako ima tudi glavo za to.

S prezgodnjim in neprimernim študiranjem ga samo spačíš.

(Dalje prih.)

Poučevanje v naravoslovji.

Pervi dan.

I. Gorkota ali toplota.

Da ljudje in živali žive, da rastline in zeli rastó, da se voda v oblake zbira, in zopet na zemljo pada, in se po zemlji pretaka, to učini toplota; brez nje bi postala vsa zemlja ledena gruda.

V telesih se nahaja toplota prekrita ali vezana, in o njej se pričamo, ako jo na razne načine razvezemo. — Gorkote ne vidimo, ne slišimo, tudi je ne vohamo, a čutimo jo. Telesa in stvari različno čutimo, kolikor imajo namreč oproščene toplotne snovi. Telo, katero ima obilo te snovi, imenujemo vroče; a tisto, ki ima le malo take snovi, je mlačno. — Mnogo teles, kedar se močno razgreje, začne se svetiti, to pa je ogenj, nastane pa, kedar se svetloba spoji ali zveže s toploto. Tudi terhljen les in nekateri žužki so v temi svetli (n. p. kresnica, stonoga i. dr.) a to se sveti, ker ima fosfora v sebi. Telesa, ki nimajo nikakoršne občutne toplote, so merzla. Mraz tedaj ni samostalna snov, ampak je le pomanjkanje toplote. Ker je tedaj toplota v raznih telesih le vezana, tedaj nastane vprašanje, kako se da razvezati ali obuditi in izvabiti?

Ako nas po zimi v roke zebe, ne pojdemo takoj k topli peči, marveč dergnili bomo roko ob roko. Tudi svedri, pile (žage) i. dr. se segrejejo, ako se dolgo in neprestano rabijo. Ako se v mlinu prazna kamna verté, ali pa če mlinar premalo žita zasuje, moka diši nekako po smodu; mlinska kamna so se namreč nekoliko razgrela in moka je zarad tega nekaj osmojena. Osi pri vozeh se tudi segrejejo, ako niso bile namazane. Kolesa pri strojih se morajo večkrat namazati, da se dergnenje zmanjša, sicer se unamejo, kar se je uže tudi zgodilo. — Pušice, kamor učenci peresa devljejo, in tudi nekateri strugarski izdelki, so ozališani z črnimi obročki. Terd les se namreč ob pušico, ki se hitro verti, dergne dotlej, da tam, kjer se misli olepšati, zaradi vročine zogljenj. — Sani, kedar se med potjo ustavijo, primerznejšo k tlam; sanivci, ki so navadno z železnimi šinami podkovani, se med potjo razgrejejo, a kedar se ustavijo, stopi se pod njimi sneg, ki se hitro v led spremeni. Voznik mora tedaj sani poprej na stran potegniti, ali kako premakniti, da mora živina izpeljati. Kaj sklepamo tedaj iz takih in enakih skušenj in slučajev.

Toplota se tedaj zbudi z dergnenjem.

Luč delamo, ako se vžigalnim klinčkom kod po bolj pustem poveršji potegnemo. Od tega smo govorili m. l. v l. 23.; naj opomnimo le-to, da narejanji luči sloni na zgoraj navedenem pravilu, bodi si tedaj, ali nekdam, ali pri izobraženih narodih, ali pri divjakih. Le-ti ogenj napravijo, ako terd in mehek les dergnejo, nekdam so narejali ogenj, ko so ob kamen (kremen) z jeklom tolkli (kresali), tedaj vsak čas dergnenje ali tolčenje.

Zgodovina v II. in III. Berilu.

(V c. k. zalogi šolskih bukev l. 1880.)

O tem piše „Popotnik“ l. 23. tako-le: Šesti in zadnji del III. Berila obsega zgodovino . . . „Prebiraje novo čitanko me je radost obšla, najti v zgodovinskem delu to, kar mi je kot ljudskemu učitelju iskati bilo: in kaj bi ne, spoznal sem iz marljivega dela sestavitelja zgodovinskega dela v II. Berilu, saj se ujema zgodovinska snov te čitanke po vsem z ono v III. Berilu. To vam niso tako zvani odlomki iz obširnejše zgodovine brez nog in glave, to so žive, v sebi doveršene slike, vsaka za se polna lepih prostorcev, na kojih tudi mlada glavica premišljeva je počivati zamore, okrepčavši si pri tem um in serce i. t. d. in konečno pravi: berilo vstreza povsem tirjatvam, ki je stavi narodna šola do njega“.

Pri zgodovinskem pouku si mora tedaj mladina okrepčati um in serce, — menda je tudi namen ta, da si ji nekoliko vednostni krog razširja, da ve in spozna ceniti svoj rod, a tudi bližnje sosede, ki so v dotiki z domačo deželo, z ožjo in širjo domovino. — Kolikor glav, toliko misel, a prebravši zgodovinski del v II. Berilu, pričakoval sem, da bode

III. Berilo namestilo, kar je v II. bilo izpuščenega — a v ti stvari sem se nekoliko varal. Slike v zgodovini so jednostranske, vzete le iz zgodovine nekaterih narodov, ki niso bili toliko merodajvni v zgodovini; na glavni razvoj se premalo ozirajo, nekatere reči preveč, druge pa premalo ali kar nič, ali le poveršno opisujejo; nekatere slike so celo legende, ki se rade bero ali zgodovinske niso, tedaj k stvari.

Iz starega veka ima II. Berilo te-la berila: 153. Solon in Krez. 154. Krez in Cir. 155. Mladost Aleksandra Velicega. 156. Rimski cesar Tit, potem kulturna obrazca. 157. Stari Slovani in 158. Hiše starih Slovanov in še 159. Atila. III. Berilo ima 187. Odgoja špartanske mladine. 188. Špartanka. 189. Leonida sè Špartanci pri Termopilah. 190. Romul, ustanovitelj Rima. 191. Fabricij. 192. Družinsko življenje starih Slovanov (kulturna slika).

Najslavnejša ljudstva, od katerih tudi izvira sedanja kultura, so bili Gerki, med njimi pa Špartanci in Atenci, in Rimci. — O Špartancih nahajamo troje slik, ki so sicer med sabo v miselni zvezi — in vse skupaj doveršena slika. — Prašam pa, ali niso Atenci, in njih postavodaja veliko več posnemanja vredni, kakor Špartanci, ki so se izrejevali le v to, da so druge znali pobijati, ali je res Šparta, ta vedni vojaški tabor, toliko slavna v zgodovini, ali ima res tak kulturni moment v sebi, ali ima toliko posnemanja vrednega na sebi, da bi zarad tega mladina ne slišala nič od delavnih marljivih in umetnih Atencev, — tedaj odgoji špartanske mladine naj se nasproti stavi odgoja atenske mladine po modrih postavah Solona! — Vojske Aleksandra Velicega so jako kulturnega pomena, ako je v II. berilu nekaj stalo o njegovi mladosti, prilegalo bi se v III. nekaj o njegovih vojskah.

Iz rimske zgodovine imamo v II. Berilu 156. b. v. „Rimski cesar Tit“ in v III. 190. b. v. „Romul ustanovitelj Rima“. 191. b. v. „Fabricij“. S tem je tudi končana rimska povestnica. Se ve, da se v ljudski šoli ne da mnogo govoriti, a povedati bi se vendar moralo, da so Rimci prišli do Dunava in Rena, tam terčili skupaj s Germani, po krajih današnje Avstrije gospodovali. — Prav umestno bi bilo, da se tukaj ali pozneje pri srednjem veku kaj pove v Germanih, kajti nad njimi se je razbila rimska sila in srednji vek sliši njim. Morda bi ne bilo napačno, ko bi se kulturna slika Slovanov enkoliko stisnila, pa tudi od Germanov kaj povedalo. — Brez Atile (159. b. v.) tako ni jedno berilo, naj bi se pa tudi povedalo, da so Hunci povod dali velicemu preselovanju narodov, ki se je še le poleglo v desetem stoletji.

160. berilna vaja **Belizar**.

Na prehodu iz starega v srednji vek najdemo v II. Berilu 160. b. vajo „Belizar“, ki se prav lepo bere, a zgodovinska ni. — Belizar je bil o svojem

času tako bogat, da je 8000 konjikov na svoje troške zderževal. V Italiji zoper Gote ni mogel dosti storiti, ker ga niso podpirali, cesar Justinijan ga pokliče iz Laškega, ga verže v ječo, v kateri je leto in dan zdihoval, a Justinijanov naslednik ga je oprostil. — Naslednik njegov, Narzes, je dobil dosti pomoči, in je Gote užugal. — Belizar nam je zgled zvestega podložnika; Gotje so ga volili kralja, on se je delal, kakor da prevzame to čast, da lože zmaga sovražnike. Belizar je bil zvestejši od svojega naslednika Narzes-a, od katerega pravijo, da je iz maščevanja poklical Longobarde v Italijo; delal je za čast rimskega imena, a kakor je bazen o „slepem“ Belizarju izmišljena, tako so tudi besede podtaknjene in tendenciozne. — Nehvaležnost je plača sveta, nehvaležne so ljudovlade, dostikrat še huje in gerje, kakor kralji in cesarji. Povest o slepem Belizarju sem bral naj prvo v Slomškovih Drobntinah, od tod je prišla v Janežičevo berilo, a nam ni treba izmišljenih povest, imamo jih resničnih in zgodovinsko poterjenih.

193. b. v. Karol Veliki in Obri.

No, tudi brez silovitih Obrov nemore biti kako berilo, dasiravno o njih ni sledu ne tiru na svetu, ako nas beseda obir (orjak) ne spominja njih imena? — Tukaj bi vendar nekaj več želeli zvedeti o „Karolu Velicem“ in neposrednje tudi o Nemcih. Karol Veliki je menda največi vladar, kar jih zgodovina pozna, vojak, postavodajalec in — veren kristijan. Naj mu svet le očita, da je z mečem razširjeval kerščanstvo, naj pa pove kdo kako drugačno sredstvo, da se ukroti ratobarno, roparsko, zdivjano in nravno propalo ljudstvo, kakor so bili Obri. Karol Veliki predstavlja v svoji osebi doveršeno sliko vladarja, ki je srednjemu veku utisnil svoj pečat, njegovo rimsko-nemško cesarstvo se je ohranilo v raznih podobah nad 1000 let, mislimo tukaj na l. 1806, v katerem se je cesar Franc odpovedal časti rimsko-nemškega cesarja, on je bil pa tudi veren sin katoliške cerkve, katero je razširjeval, varoval, branil in po njenih postavah živel. — Toda, ker ne pišem zgodovine, naj tukaj jenjam, a mislim pa, da bi berilo, namenjeno avstrijskim šolam, nekaj več imelo povedati o „Karolu Velicem“.

(Dalje prih.)

Solski ukazi.

Iz seje c. k. dež. šl. sveta dné 23. decembra 1881.

Na dnevnem redu je bilo:

Na višje mesto se ima sporočiti, kako se postopa, ako se zapor ima izvršiti, zastran šolskih zamud, kakor naroča ministerski ukaz.

Po poročilu ravnateljstva gimnazije se prizna profesorju tam peta petletna doklada.

Poročilo ravnateljstva c. k. spraševalne komisije za splošne ljudske in meščanske šole o učiteljskih izpitih meseca oktobra se je vzelo na znanje in ravnateljstvo ima razdeliti spraševalne takse.

Razsodilo se je v rekursu dveh občin zoper razsodbo c. k. okraj. šl. svetov, ki se tiče voznine pri podučevanju kerščanskega nauka na šolah v okrajih.

Sklepalo se je o pritožbi krajnega šolskega sveta, ki se tiče razveljave sklepa okrajnega šolskega sveta zastran plačevanja zamudnih obrest od šolskega naklada.

O poročilu okrajnega šolskega sveta, da se ima umestiti namestna učiteljica, se je potrebno ukazalo.

Ravnateljstvo c. k. m. in ž. učiteljišča prosi, da se sme v določitev napredka v posameznih predmetih privzeti več znakov; ima se nasvetovati na višje mesto.

Na več učiteljskih mest imajo se po nasvetu c. k. okraj. šl. svetov stalno imenovati učitelji.

O poročilu okraj. šl. sveta, kar se tiče namestovanje okrajnega šolskega nadzornika za nadzorovanje šol, odposlali so se potrebni nakazi okraj. šl. svetov.

Poročilo okraj. šl. sveta, da se ima šola v okrajih razširiti, so se poslali dotični navéti deželnemu odboru.

Razrešene so bile prošnje za prizanašanje kazni in pozivi zastran šolskih zamud, isto tako tudi prošnje za nagrado in denarno pripomoč.

Slovstvena naznanila.

„Ljubljanski Zvon“ je izšel, kakor napovedano v novem letu. Vsebina I. zvezka je: 1. X: Zvonu, pesen. 2. Jos. Jurčič: Rokovnjači, historičen roman. 3. Toma Zupan: Iz Preširnovega življenja I. 4. Dr. H. Dolenc: Spomini o cirkniškem jezuru I. 5. Ivan Franke: Estetična načela pri obleki in stanovanji I. II. 6. Dr. V. Zarnik: Nekoliko črtic iz polpreteklega časa I. 7. Fr. Levstik: Jezikoslovne razprave. 8. X: Pastir, pesen. 9. Dr. Ivan Tavčar: Otok in Struga, noveleta. 10. Jos. Šuman: Glasniške postave in njihove premembe značijo dobo v zgodovini jezika in naroda. 11. Fr. Erjavec: Rák. 12. Dr. Ig. Klemenčič: O fotofonu. 13. Fr. Levec: Preširen v Nemcih. 14. A. Bezenšek: O novobolgarskej literaturi. 15. J-č: Kraljevič Marko u narodnih pjesmah. 16. J-k: Ruski jezik na balkanskem polotoku. 17. V. Valenta: Glasbene vesti. 18. — Slovenski glasnik.

»Ljubljanski Zvon«, stane za vse leto 4 gld. za pol leta 2 gld., za četvrt leta 1 gld. Naročnina pošilja se samo upravnistvu »Ljubljanskega Zvona« v »Narodnej tiskarni« v Ljubljani. Domoljube slovenske prosimo, da bi se z naročili oglasili o pravem času, ker se lista ne bode tiskalo dosti več, nego toliko iztisov, kolikor bode naročnikov. Ljubljanskim naročnikom nosil se bode list na dom. Vsa pisma in vse pošiljatve, ki se tičejo uredniškega dela, prejema uredništvo »Ljubljanskega Zvona« v Ljubljani, ali kateri koli izmej njegovih izdajateljev in založnikov. — (Kakor se vidi, začeli so novelisti opisovati naše kraje, naše ljudstvo, kakoršna je v resnici, in ga vsak dan pred sabo vidimo. Čitatelji bodo naj prvo poznali domače kraje, domače ljudstvo, in se bodo tako privadili domače čislati, in ne bodo hrepeneli po tujem, ako bodo imeli domačega leposlovnega berila. — Kedar bode naše leposlovstvo opustilo povelečevati nasladnost in mesenost, in nehalo opisovati zločinstvo,

samoumore i. dr., bode spolnila svoj namen, »zabavo in pouk«. Da sedaj ne nahajamo po novelah tistih stokov in zdihljejev, tistega tugovanja in jadikovanja, uže to je lep napredek v naši literaturi. Ur.)

Slovenska „Glasbena Matica“ v Ljubljani je za leto 1880 na svitlo dala »Odborovo poročilo« in naslednje muzikalije: 1. Koncertna kadrilja od dr. Benjamin Ipvca $1\frac{1}{2}$ pole = 11 strani; 2. VII. zvezek moških zborov in čveterospevov tudi v partituri, obsega 6 napevov na 2 polah = 16 strani, 3. VIII. zvezek moških zborov in čveterospevov tudi v partituri, obsega 6 napevov na 2 polah = 16 strani in 4. »Lavoriko«, zbirko slovenskih napevov za moške glasove, obsega 42 pesni za vsak glas posebej, skupaj $16\frac{1}{2}$ pole in ovitek. Vseh muzikalij je torej 22 pol. Od teh je odbor vsem ustanovnikom in članom, naj so plačali svoj prinos za l. 1880, ali pa da so bili na dolgu, razposlal uže meseca julija p. l.: Koncertno kadriljo in prvo polo vsacega glasu Lavorike. Kdor je pa za 2 ali več let z doneskom na dolgu, nij dobil ničesa, kar naj bode društvenikom prijazen opomin, da naj zaostale doneske kmalu pošljejo blagajniku »Glasbene Matice« g. F. Stegnarju. Kdor je še na dolgu z letuino, je dobil »Odborovo poročilo« pod križnim ovitkom meseca decembra p. l. Redni plačniki dobijo v kratkem vse, kar jim še gre, ako se to uže nij zgodilo. Nekateri gg. člani reklamujejo I. polo »Lavorike« a gotovo se jim je uže poslala, če so dobili sedaj namestu 16 pol samo 12 pol »Lavorike«. Končno prosimo še posebno one gg. društvenike, ki so dobili prvo polo »Lavorike« a nadaljevanja ne, da naj jo pošljejo nazaj pod križnim ovitkom, ako ne mislijo še dalje ostati društveniki, ker bi »Glasbena Matica« potem morala skoro 100 nepopolnih zbirk na veliko škodo svojo zavreči.

Odbor „Glasbene Matice“.

Različnosti.

„New-York Gazette“, liberalen organ, je pisala pred nekaj časom: Ves svet se čudi temu, da je toliko hudodelcev iz mladinske dobe, in nekateri na pol odrasli dečki so tako zviti, prekanjeni, kakor so navadno le zastareli in osiveli hudodelci. — Tako pa ni le v New-York-u. Iz letnega sporočila državne uječe v Ohio se vidi, da je bilo l. 1879 od 601 možkih kaznjencev, njih 241, skoraj da polovica, od 14. — 21. leta. Tudi izkazi drugih kaznilnic imajo jednake neprilicne razmere. Posebno povdarja to stvar poročilo iz Filadelfije. Ravno v nasprotju s splošnim mnenjem, da šolsko izobraženje odvrta zločinstvo, terdi se v tem poročilu, da je to komaj splošno resnično, a le tedaj, ako se dopušta veliko izjem. Uradnik v tej uječi terdé, da so šolski otroci le jednostransko izobraženi, ter da nimajo veselja do dela ali sploh, da bi se naučili kacega rokodelstva. Predikant v tej uječi tudi govori o splošni pomankljivosti pri pouku, poudarja pa posebno to, da večina kaznjencev ni imela nikoli kakega veroizpovedanja, ali če so spadali h kaki veri, odpovedali so se taisti pred več časom. — Ako to skupaj vzamemo, pridemo do tega, da uradniki po uječah šolskega izobraževanja ne smatrajo za vračtvo zoper zločinstvo, in iz tega se da sklepati, da ima tako šolstvo mnogo bistvenih napak. — Kaj pa otrokom manjka, tega naravnost nočejo povedati, vendar posrednje priterdijo, da se preveč gleda na vednost in učenje, a premalo na požlahnenje serca. — V Ameriki so namreč javne šole — (občinske šole) — brezverske, a katoliki povsod,

ako količakj morejo, ustanove verske šole, katere pa, se ve da, sami morajo vzdrževati. — Oberrnimo to na naše šolske razmere, in o tem, kar si skušajo drugej, presojujmo naše stanje!!

Katoličanstvo na Angležkem. Od l. 1850, ko so ranjki papež Pij IX. vstanovili zopet cerkveno vlado (hierarhijo) na Angleškem, napreduje katoliška cerkev od dné do dné od leta do leta. — Po uradnih poštevih je bilo konca leta 1850 in z začetkom l. 1880 na Angležkem

	škofij,	mašnikov,	moških samostanov,	šolskih otrok,	cerkva.
1850:	8	826	17	24.000	597
1880:	14	1962	134	204.752	1175
Prirastlo:	6	1136	117	180.753	578

Z reformacijo je bila cerkvena vlada (hierarhija) v 16. stoletji zaterta in zadnja dva škofa sta bila: Tomaž Wathon iz Lincolna, 22 let je bil v uječi in umerl l. 1548, in Tomaž Goldwell od sv. Asofa je živel tudi toliko časa v pregnanstvu ter umerl v Rimu. Od l. 1559 do 1685 tedaj 111 let so bili katoliki skoraj vedno brez škofov. L. 1815 je bilo v Londonu, ker ste sedaj 2 škofiji, le 12 bornih odstranih kapelic. Nekaj vsled naselovanja Ircev nekaj pa vsled spreobrnjenja se je število katolikov pomnožilo od 150.000 do 1,250.000. Cele občine v Londonu in tudi po deželi so iz spreobrnjenih; tudi veliko duhovnov je med njimi. Sicer se po namešanih zakonih mnogo katoliških otrok izgubi. Šestindvajsetero je duhovnih redov, mimo prejšnih desetero, samostanov je za 120 več od poprej, le-ti oskerbujejo 180 cerkva. Iz mej teh je največ jezuitov in benediktincev, prvih je 204, vendar nekaj jih je po misijonih v Afriki in Indiji. Redovi in kongregacije so ustanovili v dvajsetih 400 občin (cerkvenih), s cerkvami so večidel tudi šole postavili.

Naj bolj veselo pa je, da se je število šolskih otrok od 24.000 naraslo na 204.752! A katoliki so šole postavili, učitelje plačevali sami, a ne država. Vlada je dala pretečeno leto podpore dobrim katoliškim šolam 2,245,523 mark, a katoliki sami so dali za elementarne šole 20 milijonov mark. Ko je kardinal Manning pred desetimi leti iskal otrok, ki izrastejo brez šolskega pouka in za nje šole zidal, dali ste plemeniti katoliški rodovini Norfolk in Bute 80.000 liber šterling. (Sicer pa v tem primeri »Učit. Tov.« p. l. 22. list stran 351.)

Kristusovo terpljenje se za denar igra. Da le kaj nese, mislili so si v Ameriki, ko so slišali, s kolikim vspehom se pasijonska igra v Oberammergavu na Bavarskem predstavlja. V San-Francisco so pervikrat to igro spravili na oder, a propali so. Sedaj pa mislijo to igro spraviti na oder v Novem Jorku, in če bode kaj neslo, po drugih večih mestih v deželi. Temu pristavlja nek časopis to-le: V Oberammergavu igrajo Kristusovo terpljenje vsako deseto leto iz obljuje. Gledišni igralci so priprosti kmetje, ki slove zarad pobožnega življenja, in drama jim je versko opravilo. To dopada tudi takim, ki bi sicer ne gledali takih iger. Ni pa verjetno, da bi igra dopadala, ako jo igrajo navadni gledišni igralci in jo snujejo iz denarne spekulacije. — Zakaj nam dopada petje nedolžnih otrok, zakaj se petje iz otročjih gerl veliko milejše glasi, zakaj je po samostanskih cerkvah cerkveno petje veliko bolj ganljivo, kakor drugod? Kar iz serca pride, k sercu gre.

„Nemški Schulverein“ šteje vže 27.000 udov, med temi več nego tisoč ustanovnikov; na južnih Tirolih podpira 5 nemških šol, v neki vasi je dal 2000 gl. za šolsko zgrado.

V Parizu je m. decembra voz hodil od šole do šole in tam pobiral britke martre in sploh kar je bilo svetih podob. 21. decembra je vprašal francoski senator Buffet zaradi odstranjenja sv. razpel, ter je pristavil, da je tako ravnanje zaničevanje kerščanske vere učencev. Poučni minister Ferry je rekel, da nikjer v šolskih postavah ni zapovedano, da bi imele svete podobe viseti po šolah, šola mora imeti neutralen in svetlen, a ne verski znak. — Starašinstvo vendar ni bilo tega mnenja, in je z 150 glasovi zoper 80 izreklo svoje obžalovanje nad takim ravnanjem. — Kedaj se bodo neki ljudem oči odperle, kaj pomeni to brezverska šola?

Naj daljši most v Evropi je čez reko Volgo na Ruskem. Volga je največja reka na Ruskem, in tudi v Evropi, po nji je prav živa trgovina, vzladi od l. 1870, od kar so mnogo velikih ladij stesali za prevoz ljudi in blaga. Po reki sedaj brodi nad 700 vaporov in 5000 manjših bark. Dasiravno pa je kupčija po reki gori in doli tako živa, vendar je bil na 385 nemških milj le jedin most preko reke pri mestu Tver. Konec leta 1879 so pa izročili prometu še drug več most, ki veže dvoje mest Sisran na desnem bregu (gub. Simbirsk) in Samara na levem bregu (gub. Sumara). Jeseni l. 1874 so naredili načrt mostu; za grajenje je bil obrok 5 let, in most velja 4,600.000 rubljev. Most ima 12 nog (stebrov) v vodi in dvoje na obeh bregovih, a ni obokan, marveč železen, kajti od stebra do stebra je železno omrežje, ki tehta vsega skupaj 6,930.000 klgr. Pri navadni vodi je 30 metrov nad vodo, spomladi pa, ko sneg kopni, je le 17 metrov od vode do mosta, a tudi tačas je dosti visočine za barke. Most se zove Aleksandrov; po njim gre orenburška železnica iz Azije v Evropo, a železnica ima le jeden tir. — Na Ruskem je vse velikansko!

Iz francoskih šol. „*Triboulet*“ poroča: Zvedeli smo, da je prišel šolski nadzornik v občinsko šolo in je prepovedal otrokom moliti pred in po šoli. Komaj neha nadzornik, kar se vzdignejo vsi učenci ter zakličejo: »Naj živi Bog, naj živi vera«. „*France*“ naznanja, da so se uperli učenci v pripravljavni šoli, več nego sto otrok se je branilo, priti v šolo, in ko so jih hotli prisiliti, da naj ubogajo, rajši so pustili zavod. Večina starišev teh otrok prebiva na kmetih, tedaj se jim je to naznanilo.

Sežansko-Komensko učiteljsko društvo je imelo 13. t. m. prvo odbo-rovo sejo. Društvo to, je prvo učiteljsko na Primorskem. — Poseben namen tega društva je v §. I. č. c) Podpiranje verlih učencev, izstopivših iz ljudske šole. — §. IV. pa se izraža tako: Pravi ud more biti vsak javni šolski prijatelj, kateri hoče društvo materielno ali duševno podpirati, vendar nam §. VI. pove, da podporni in častni udje imajo pravico pri skupščinah vsega vdeleževati se, kakor pravi udje, samo glasovanja ne.

Na Goriškem je 1) V okraju Goriške okolice 44 rednih, a 18 šol za silo. 2) V Tolminskem okraju 13 rednih, a 28 šol za silo. 3) V Gradiščanskem okraju 4 redne, a 5 šol za silo. V Sežanskem okraju 26 rednih, a 9 šol za silo. »Soča.«

Ljudske šole na Dunaji. (Statistična data.) L. 1869 je bilo na Dunaji ljudskih šol 78, l. 1879 pa jih je bilo 124; med temi je bilo 28 meščanskih šol, 44 deških, a 47 dekliskih šol in 5 oboje spolnih. Šestrazrednih je 59; osemrazrednih je 31, sedemrazrednih je 24; druge so imele manj kakor po šest razredov. Večina teh šol je imela vstrične razrede. Poučevalo se je v 1045 sobah. — Znatno je tudi število učencev. L. 1869 je bilo na Dunaji 35.613

učencev, a s koncem l. 1879 pa 61.072. Učencev je tedaj za 25.459 več; tedaj za 71 $\frac{1}{2}$ odstotkov več. Od teh 61.072 učencev je bilo dečkov 29.537, a deklic 31.485. Po veroizpovedanji je bilo konec leta nad 52.300 katolikov, 31 vztočnih Grekov, 1091 evangelijskih in 7593 židovskih otrok, po jeziku je bilo 55.862 Nemcev, 3588 Slovanov, 1423 Madjarov in 199 drugih narodnosti. Učencikov je prirastlo od l. 1874 do l. 1879 od 862 do 1199, t. j. za 39 $\frac{1}{2}$ odstotkov. Teh je bilo l. 1879 ravnatelj 33, nadučitelj 82, začasnih 12, meščanskih učiteljev 140, ljudskih učiteljev 426, in podučiteljev 162; izmed ženskega učit. osebja je 1 nadučiteljica, 33 meščanskih učiteljic, 148 ljudskih učiteljic in 162 podučiteljic. Telovadili so na 86 krajev in učiteljev telovaje je bilo 359. — V pretečenem desetletji se je izdalo za šolske grade 4,725.996 gl. 28 $\frac{1}{2}$ kr., za njih obstanek 4,153.151 gl. — L. 1879 je bilo učiteljskih plač 1,402.859 gl. — Mesto Dunaj je izdalo za šolstvo 1869. leta 633.773 gl., a l. 1879 se je narastlo na 2,522.124 gl., vsega skupaj v pretečenem desetletji 17,760.106 gl. — L. 1869 je stal občino posamezen učenec 13 gl. 83 kr., l. 1879 pa 33 gl. 90 kr.

Vse je preštel, pretehtal in premeril. (cf. »Učit. Tov.« št. 1.) Po glavitna sila, ki tukaj (pri potresih) deluje je po P. Kolbergu ta, da se oblok zemeljne skorije prestavlja in premestuje. In res, ako je trdna zemeljna skorija le velikanski oblok nad žarno-tekočim notranjim v zemlji, mora skorija podveržena biti istim postavam, ki pritiskajo na obloke. — P. Kolberg dokazuje učinke te sile na stiskanji leda po tečajnem morji, led se vzdiguje in udara, nareja valovite verste gričev; ustvarja debele, celoskupne celine; stresa se med silovitimi udarci, začuje se podzemeljski grom in otlo bobnenje vsake verste, da še celo bruha kakor ognjemetne gore. Kedar namreč iz silovito tlačanih razpok voda kviško brizga, zgosti se v zimskem zraku sopar v megle, ki se jednako velikanskim parnim stebrom belosnežene barve veličastno k nebu vzdigujejo. Te prikazni so podobne vulkanskim, sila pa, ki vse to vzrokuje, je porazen (horicontalen) tlak ledenih plošč. (»Mechanik der Erde« se imenuje učeno delo, katero spisuje P. K., in ako to srečno izpelje, bomo imeli knjigo, ki se sme vverstiti Humboldt-ovemu »Kosmos«.)

D o p i s i.

Iz Dolenjskega, dné 5. jan. (Franciškan, učitelji na ljudskih šolah.) V kamniški in novomeski ljudski šoli podučevajo očetje franciškanje. Koliko dobivajo odškodovanja za svoj trud, poročal je svoje dni »Slovenski Nar.«, ko bi dobivali novomeski in kamniški franciškan učitelji na ljudskih šolah ljudskim učiteljem določeno plačo, stala bi ljudska šola v Novomestu 2000 gld. in v Kamniku 2000 gld. na leto, skupaj 4000 gld., tedaj v 10 letih 40.000 gld. Vsak učitelj franciškan pa dobiva za svoj trud na leto okoli 33 gld., tedaj vsi učitelji franciškanje na eni šoli 165 gld. leto in dan. Hvaležni moramo pač biti tem gospodom, da nam toliko denarja prihranijo na leto.

Očita se jim tudi, da nimajo učiteljske preskušnje ter ne pojma o pedagogiki. Duhovnik, ki študira celih 8 šol na gimnaziji in 4 leta v bogoslovji, ima vendar toliko sposobnosti in toliko omike v peti, kakor napihnen nemčursk učitelj v možganih. Kar se pa pedagogike tiče, je vsak duhovnik, tedaj tudi franciškan, izprašan v bogoslovji v »pedagogici generali«, tedaj ve zmirom toliko pedagogike, kakor je dober učitelj potrebuje na ljudski šoli.

Čuditi res se moramo neutrudljivemu delovanju očetov frančiškanov učiteljev, ki imajo uže v cerkvi mnogo dela, a se še ukvarjajo na občno zadovoljnost z izgojo mladine. Znano pa nam je dovolj, da so se šolski predstojniki še vselej pohvalno izrekli o šolah, katere vodijo o. frančiškane.

Da imajo pa šole, katerim učitelji so očetje frančiškani, toliko nasprotnikov, vzrok je to, da hočejo biti nekateri liberalni učitelji komendantje šolstva ter zato sovražijo frančiškane kot duhovnike. A taka smešna srd nikakor ne moti za šolo vnetih frančiškanov!

—u—. »Nov.«

Z Dunaja. — Poroka svetlega cesarjeviča s princesinjo Štefanijo je preložena za poznejši čas. — Iz Bruselja se poroča, da so ondašnji zdravniki svetovali, naj se za zdravja voljo odloži ta svečanost na ugodnejši čas. Kdaj tedaj bode poroka, ni zdaj še gotovo, po »Wien. Allg. Zeit.« utegne biti 24. aprila v spomin poroke Nj. veličanstva cesarja in cesarice. Cesarjevič Rudolf potuje tede dni v Bruselj.

✠ V deželni bolnišnici v Ljubljani je umerl 9. t. m. v. č. g. **Vaclav Peharc**, župnik v Sori pri Medvodah; rojen je bil v Ljubljani 7. septembra 1828 in v mašnika posvečen 28. decembra 1851. Pret. jesen ga je mertud zadel, za nekaj časa mu je bilo odleglo; prišel je v Ljubljano zdraviti se, a tukaj najdel mir pri sv. Krištofu. K pogrebu so ga spremili njegovi farmani in veliko drugega občinstva, vzlasti duhovnov njegovih bratov. Ranjki je pozidal novo šolsko poslopje v Sori, in je dobil priznanico od sl. c. k. deželnega šolskega sveta, bil je ves čas šolam in učiteljem blag prijatelj in zavetnik, ter podpiral národna učiteljska društva. Hvala mu! N. v m. p.

Jezičnik. *A.* Jernej Kopitar. *B.* Matija Čop. *C.* Dr. France Prešern. Spisal J. Marn. XVIII. leto. V Ljubljani. Natisnil in založil Rudolf Milic. 1880. To je posebej knjižica, ki se v nekterih vezkih dobiva na prodaj à 60 sld. v katoliški bukvarni, stolni terg šte. 6, v Ljubljani.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji okolice Ljubljanske. Na 2razredni ljudski šoli na Studencu (Igu), podučiteljska služba, l. p. 400 gl., stalno ali tudi začasno; do 20. prosenca t. l.

V šolskem okraji Kamniškem. Na 1razredni ljudski šoli na Berdu pri Podpeči je učiteljska služba z l. p. 400 gl. in prostim stanovanjem izpraznjena. Prošnje do 31. prosenca t. l.

V šolskem okraji Radovljiškem. Na 3razredni ljudski šoli v Srednji vasi v Bohinju se stalno oddaje nadučiteljska služba, l. p. 500 gl. in stanovanje. Prošnje do 25. prosenca t. l.

Na Štajarskem. V Ljutomeru, podučiteljska služba, II. pl. razr.; ravno tam služba podučiteljice istega razreda; pri sv. Križi pri Ljutom., podučit. služba, IV. pl. razr., do konca prosenca; v Kapeli, učit. služba, IV. pl. razr.; pri sv. Duhu, podučiteljska služba, istega razreda. Do konca prosenca pri dotičnih kraj. šolskih svetih.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Vmeščene so spraš. učit. kandid. gdč. Franciska Wrus v Merni peči; gdč. Jozefa Maletz v Kostanjevici; gdč. Matilde Dobrin v Šent-Vidu pri Zatičini in gdč. Adele Machnitsch pri sv. Vidu p. Ptujem. (Štaj.) »Schltg.«